

Fakty a folklór

Jedlé:

Veľmi mladé plody jaseňov, známe ako nažky, je možné uvariť a zavárať ako náhradu za kapari.

Magický status: Čarodejnice údajne používali konáre jaseňa ako metly na lietanie.

Pravidelne tvarované listy jaseňa vraj prinášajú šťastie: podľa niektorých porekadiel sa žena vydá za prvého, ktorého stretne po tom, čo nájde pravidelný list jaseňa.

Ako palivo je drevo jaseňa vhodné ešte čerstvé: "Páľte jaseň zelený, kráľa poctí plameňmi; Spáľte ho až na uhoľ, aby každý sľubom prilipol."

Rozkvitanie jaseňov a dubov je podľa pranostiek považované za za predzvesť, aké bude letné počasie: "Keď skôr než dub je jaseň, zmokneš v hroznom čase" (to znamená premenlivé letné počasie), a "Dub predbehne jaseň, prach je všade zase (sucho).

Pred masovou produkciou ocele mal jaseň široké využitie pri konštrukcii lodí a tzv. šasi áut (konštrukčný rám vozidla), ale aj pri výrobe nástrojov. Využíval sa aj na výrobu biliardových tág a tenisových raket (pred rokom 1900).

Dnes sa používa najmä na výrobu drevených obkladov a parkiet.

Jaseň je opadavý strom.

Na svete existuje približne 50 rôznych druhov jaseňa.

Tri rôzne druhy možno nájsť v Európe.

Jasene tvoria samostatný biologický rod a sú príbuzné s olivovníkmi.

Jaseň a ročné obdobia

Pozrite si krátke video o cykle ročných období v živote jaseňa.
<https://www.youtube.com/watch?v=Z0JdCE NAXeQ>

Následne si vezmite čistý list papiera. Rozdeľte ho na štyri rovnaké časti. Tieto časti symbolizujú štyri ročné obdobia.

Nakreslite alebo namaľujte svoju predstavu o jaseňi v každom ročnom období. Na ozvláštnenie tejto činnosti môžete na papier prilepiť napríklad listy jaseňa alebo aj iné jeho časti.

Na jaseň európskym druhom jaseňa opadáva lístie. Na jar vyrastá z púčikov nové. Na iných kontinentoch existujú aj druhy, ktorým lístie na zim neopadáva. Jaseň má kvety, z ktorých sa neskôr vytvárajú semená. Takzvané nažky majú ploché krídlo, podobne ako semená javorov. To umožňuje semenám preletieť určitú vzdialenosť od stromov a roznieť sa. Takto sa lepšie rozširujú.

Jaseňové drevo je veľmi ťažké, pevné, no zároveň pružné. V Európe je preto považované za najvhodnejšie drevo na výrobu drevených rúčok nástrojov, či už ide o kladivá, lopaty, krompáče, metly a pod. Je tiež vhodné na výrobu športového náradia, napríklad sánok, bejzbalových pálok, no tiež na konštrukciu lodí.

Jaseňové drevo je však citlivé na vlhkosť a preto by predmety vyrobené z neho nemali zostávať dlhodobo v exteriéri.

Praktické nápady

JASEŇOVÝ VLČIK

Potrebuje:

Kružky jaseňového dreva s dierou v strede

Paličky

Ostrý nôž

Pero

Lepidlo

Postup:

Perom nakreslite smerom zo stredu dreveného kruhu k okrajom špirálu. Vezmite krátky kúsok paličky alebo vetvičky, v prípade potreby odstráňte kôru a na jednom konci zastrúhajte. Ostrým koncom prepichnete stred dreveného kruhu. V prípade potreby lepšie paličku zastrúhajte a stenčite ju, prípadne prilepte v mieste, kde prechádza kruhom. A vlčík je hotový.

LESNÉ ZVIERATKÁ

Potrebuje:

Ostrý nôž

Kúsky jaseňového dreva rôznej dĺžky

Fixky alebo farby a štetce

Lepidlo

Paličky

Špagát

Postup:

Odrežte kúsok dreva a použite ho ako tvár zvieratka. Fixkami alebo farbami dokreslite na tento kúsok dreva detaily tváre, uší, srsti atď. Na zadnú stranu prilepte kúsok špagátu (chvost) a nechajte uschnúť. Keď si chcete vyrobiť líšku, ostrým nožom vystrúhajte tvar tela a fixkami alebo farbami dokreslite detaily.

DOMČEKY VÍL A ŠKRIATKOV

Potrebuje:

Ostrý nôž

Kúsky jaseňového dreva rôznej dĺžky

Fixky alebo farby a štetce

Lepidlo

Paličky

Postup:

Ostrým nožom vystrúhajte strechu domčeka. Vymaľujte ju a prilepte na ňu kúsok dreva predstavujúci komín. Vystrúhajte alebo namaľujte aj okná alebo dvere.

Praktické nápady

TAKTO UROBÍTE PRAK

Postup:

Nájdite vhodne rozvetvený konár, ktorý môže poslúžiť ako prak.

Pomocou ostrého noža alebo škrabky na zeleninu odstráňte z konára kôru, na konci každej rozvetvenej časti urobte dva zárezy. Vystrihnite dva pásiky z elastického materiálu, každý približne v šírke rozvetvenej časti konára. Jeden koniec každej gumičky naviňte cez zárezy, aby ste ich zaistili - možno budete musieť použiť niť. Vystrihnite vrecko s rozmermi približne 10 cm x 5 cm.

Pomocou dierovača urobte do stredu každého konca obdĺžnika dieru. Konce gummy prevlečte cez jeden z otvorov vyrazených vo vrecku a pevne ich zauzlite.

Prak dokončíte pridaním elastických pásikov na obe strany a vreckom na strelivo do stredu.

Potrebuje:

Vidlicovito rozvetvený konár, zrezaný na určitú veľkosť

Ostrý nôž

Kúsok elastického materiálu

Koža alebo kúsok látky na výrobu vrecka

Špagát, bavlna alebo zubná niť

STAVBA BUNKRA

Deti zbožňujú stavbu bunkrov. Ide o skvelý spôsob, ako tráviť čas vonku a zoznamovať sa s prírodou a rastlinami. Na stavbu bunkrov neexistujú pravidlá, no na začiatok je dobré zviazať dve alebo tri dlhé palice a urobiť tak "konce", pričom na ne sa priečne položí ďalšia palica.

Cez rám prehodíte deku alebo veľké plátno, ak chcete bunker postaviť rýchlo, alebo rámom prevliekajte konáre či prúty, aby ste steny bunkra vyplnili.

Pevný kmeň stromu so silnými konármi a menšími konármi, ktoré možno preplieť s veľkými, tiež predstavuje dobrú príležitosť, ako si vytvoriť prírodný bunker.

Praktické nápady

UROBTE SI RÁM

Jaseňové vetvičky a konáre majú nekonečné využitie. Jednoduchým a Rýchlým nápadom je napríklad vytvorenie rámu na pletenie.

Potrebuje:

Vetvičky, špagát/niť, kúsky látky, predmety nájdené v prírode.

Postup:

Najprv vytvorte štvorcový alebo obdĺžnikový rám previazaním štyroch vetvičiek. Do jedného rohu priviažte kus špagátu a omotávajte ho okolo rámu smerom k opačnému rohu. Každú vetvičku omotajte počas tohto procesu dvakrát a na konci zaviažte. Následne to opakujte, no omotávajte v 90-stupňovom uhle, aby vznikla mriežka. Zozbierajte prírodné predmety a prepleťte ich mriežkou vytvorenou zo špagátu spoločne s kúskami látky. Táto činnosť môže byť trochu náročná, no slúži ako excelentná pomôcka na rozvoj jemnej motoriky detí.

STAVBA LODE

Potrebuje:

Korok
Kúsky dreva / konáriky
Špagát/niť
Lepidlo
Materiály na plachtu – látka, listy, pierka.

Postup:

Lode možno stavať rôznymi spôsobmi a deti môžu vyskúšať množstvo prírodných materiálov, aby sa presvedčili, ktorý im vyhovuje najlepší. Ak sa vo vašej blízkosti nenachádza rybník alebo potok, na ktorom by ste loďky mohli vyskúšať, naplňte plytké koryto alebo vedro vodou a vyskúšajte, ktorý dizajn je najlepší.

VYROBTE SI HVIEZDU

Potrebuje:

Vetvičky
Niť
Nožnice alebo nôž

Postup:

Jednoduchý, ale efektívny projekt. Z krátkych vetvičiek, ktorých konce zviažete, urobte dva rovnaké trojuholníky. Preložte dva trojuholníky cez seba, kým ste spokojný s výsledným tvarom, a následne ich zviažte dokopy.